

RAPPORT

Ökad inlåning via inlåningsplattformar

30 september 2024

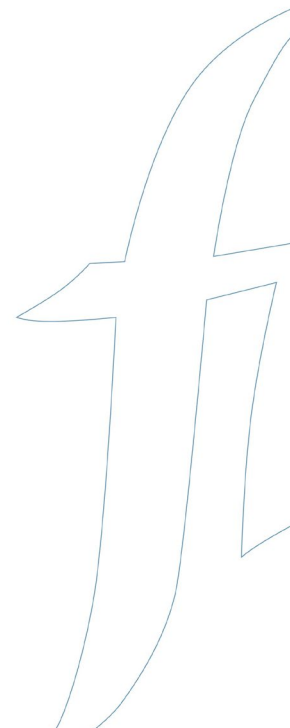
Sammanfattning

Inlåningen via inlåningsplattformar har ökat de senaste åren. Det visar en kartläggning som Finansinspektionen (FI) har gjort. Det innebär ökade risker för utflöden av inlåning. I ett rättsligt ställningstagande har FI angett att detta ska avspeglas i hur instituten beräknar sina likviditetskrav.

Inlåningsplattformar är digitala banktjänster, i appar eller på webbplatser, som gör det möjligt för kunder att jämföra inlåningsvillkoren i olika kreditinstitut och snabbt flytta insättningar. I dag har 16 institut inlåning via inlåningsplattformar. I slutet av 2023 var denna inlåning sammanlagt 170 miljarder kronor. FI:s kartläggning av obundna inlåningsvolymerna visar att inlåningen som kommer via inlåningsplattformar varierar markant över tid. Den största negativa månatliga volymförändring i den obundna inlåningen har i genomsnitt uppgått till 24 procent.

För att stärka motståndskraften mot kortfristiga likviditetsstörningar finns regulatoriska krav, i form av likviditetstäckningskvot (LCR) och stabil nettofinansieringskvot (NSFR). Kraven syftar till att säkerställa att instituten håller tillräckligt stora likviditetsbuffertar av god kvalitet och har tillräckligt stabil finansiering för sina behov. Vid beräkning av kraven har inlåningen olika stor påverkan på beräkningen beroende på hur stabil den anses vara.

I kartläggningen har vi sett att instituten som erbjuder plattformsinlåning tillämpar reglerna på olika sätt när de beräknar likviditetskraven. Instituterna tar i dag, i varierande grad, höjd för volatiliteten i plattformsinlåningen. I FI:s rättsliga ställningstagande (2024:2) tydliggör inspektionen att företag som tillhandahåller digitala inlåningsplattformar är att betrakta som inlåningsförmedlare, vilket innebär att inlåningen från dessa plattformar ska ges en striktare vikt vid beräkning av LCR och NSFR. Det rättsliga ställningstagandet bör medföra att instituten framöver på ett bättre sätt kommer att ta hänsyn till flyktigheten i den inlåning som kommer via inlåningsplattformar.

Bakgrund

En utveckling inom området digitala banktjänster på senare år är uppkomsten av så kallade inlåningsplattformar. Det är appar eller webbaserade tjänster som tillhandahålls av företag och som gör det möjligt för kunder att jämföra olika kreditinstituts inlåningsvillkor och flytta insättningar mellan dem. Det finns flera sådana plattformsföretag som svenska kreditinstitut samarbetar med. De två största är Avanza med sin tjänst Sparkonto Plus och Raisin. Det finns även företag som erbjuder tjänster som förvaltar inlåningen åt kunden så att kunden inte själv behöver välja vilket kreditinstitut hen ska göra insättningen hos.

En inlåningsplattform gör det enklare för sparare att hitta sparkonton med bättre villkor och inlåningsräntor. Plattformsinlåning innebär att de anslutna instituten konkurrerar med varandra om inlåningen, främst genom att erbjuda den bästa räntan. Detta är till fördel för konsumenterna. Den andra sidan av detta är att inlåning snabbare kan flyttas mellan institut och på så sätt öka risken för utflöden av inlåning för enskilda institut.

För att få en bättre bild av inlåning via inlåningsplattformar har FI samlat in detaljerad information från flera kreditinstitut under perioden 2020 till 2023. FI har även kartlagt hur instituten i dag tillämpar olika vikter respektive faktorer vid beräkning av likviditetskraven LCR och NSFR.

Likviditetstäckningskravet

Baselkommittén kom i december 2010 överens om ett nytt globalt ramverk för att stärka bankernas kapitaltäckning och likviditetsposition.¹ En av åtgärderna var att fastställa ett kvantitativt minimikrav på kortfristig likviditetstäckning, så kallad likviditetstäckningskvot (på engelska: Liquidity Coverage Ratio, LCR). Syftet är att stärka bankernas motståndskraft mot kortfristiga likviditetsstörningar genom att säkerställa att de håller tillräckliga likviditetsbuffertar av god kvalitet. Kravet innebär att en bank måste hålla en tillräckligt stor buffert av likvida tillgångar för att klara framtida kassautflöden under en period på 30 dagar med kraftig likviditetsstress.²

¹ Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems, Basel Committee on Banking Supervision, December 2010, <https://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

² Preciseringar av hur beräkningarna ska göras finns i tillsynsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012) och i LCR-förordningen (Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 när det gäller likviditetstäckningskravet för kreditinstitut)

I juli 2013 publicerades EU:s tillsynsförordning³ och i oktober 2014 publicerade EU-kommissionen en delegerad förordning, LCR-förordningen, som preciserar hur beräkningarna ska göras.

Vid beräkningen av det regulatoriska kravet stressas institutets kassaflöden under de närmaste 30 dagarna genom att olika in- och utflödesvikter tillämpas beroende på hur mycket som antas flöda in eller ut i ett stressat scenario. Traditionell inlåning från allmänheten som är obunden eller som förfaller inom 30 dagar och som täcks av insättningsgarantin, ska enligt LCR-förordningen få en utflödesvikt på 5 procent eftersom den bedöms som stabil inlåning. Andra typer av inlåning som bedöms vara mindre stabila kan få högre utflödesvikt till exempel 10, 20 eller 100 procent beroende på deras egenskaper. För inlåning från inlåningsförmedlare som täcks av insättningsgaranti ska exempelvis en vikt på 20 procent tillämpas.

Kravet på stabil nettofinansieringskvot

I Baselkommitténs ramverk för att stärka bland annat bankernas likviditetsposition ingår även en stabil nettofinansieringskvot (NSFR) som är ett krav på att bankerna ska ha tillräckligt stabil finansiering. Syftet med detta minimikrav är att minska risken för att störningar i institutets finansieringskällor orsakar likviditetsbrist och leder till en kris. Baselkommitténs bestämmelser om NSFR är införda i europeisk rätt genom EU:s tillsynsförordning och innebär att kreditinstituten måste hålla en miniminivå för NSFR på minst 100 procent.

I beräkningen av NSFR-kravet multipliceras institutets tillgångar och skulder med olika faktorer beroende på hur stabila de antas vara ur ett ettårsperspektiv. Traditionell inlåning från allmänheten som är obunden eller som förfaller inom ett år och som täcks av insättningsgaranti multipliceras med en faktor på 95 procent då eftersom den bedöms vara stabil inlåning. Andra typer av inlåning som bedöms vara mindre stabil kan få lägre faktorer, till exempel 90, 50 eller 0 procent beroende på deras egenskaper. För exempelvis inlåning från inlåningsförmedlare ska en faktor på 50 procent tillämpas.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012

Analys av plattformsinlåning bland svenska kreditinstitut

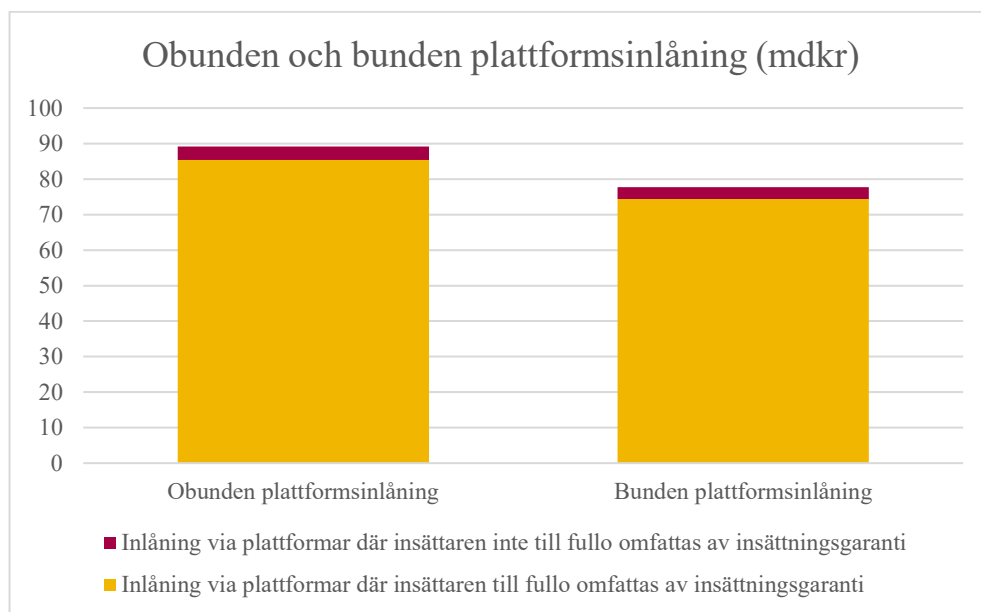
Sedan hösten 2022 har FI gjort flera datainsamlingar i form av enkätutskick till de svenska kreditinstituten för att kartlägga plattformsinlåningen. Enkäterna visar att totalt 16 kreditinstitut hade plattformsinlåning i slutet av 2023 och att volymen var cirka 170 miljarder kronor. Det motsvarar en liten del av den totala inlåningen i det svenska banksystemet, som uppgår till ca 5 000 miljarder kronor.⁴ Men plattformsinlåningen utgjorde 44 procent av de här institutens totala inlåning på 389 miljarder kronor vilket innebär att hanteringen av plattformsinlåning är viktigt för dem.

Vi har också kunnat observera en trend där inlåningen via plattformar har ökat. Under perioden 2022–2023 ökade till exempel antalet institut med plattformsinlåning från 14 till 16. Samtidigt ökade volymen med uppskattningsvis 24 procent (32 miljarder kronor). FI:s bild är därför att plattformsinlåning har blivit vanligare, främst hos mindre institut som i huvudsak finansierar sig via inlåning från allmänheten.

Nedanstående diagram visar hur den totala volymen plattformsinlåning var fördelad mellan obunden och bunden löptid i slutet av 2023⁵. Diagrammet visar att drygt hälften av inlåningen (90 miljarder) var obunden, medan resten (knappt 80 miljarder) var bunden i upp till fem år. Det framgår också av diagrammet att den största delen av inlåningen täcks av den statliga insättningsgarantin.

⁴ FI:s Bankbarometer april 2024

⁵ Med bunden inlåning avses i denna analys inlåning med en löptid som är avtalad på förhand och som inte går att ta ut före löptidens slut eller som är gård att ta ut i förtid mot en avgift. Vanliga löptider som kreditinstituten erbjuder till bunden ränta är från 3 månader upp till 5 år.

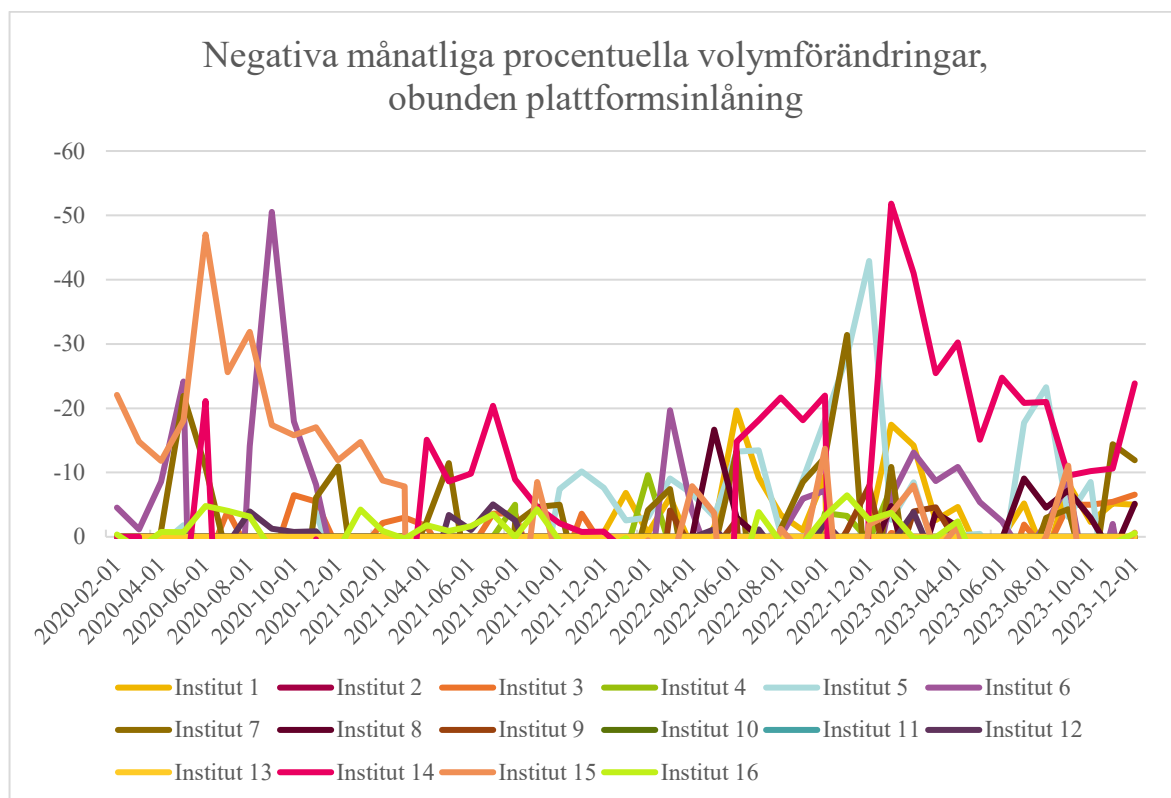

En flyktig inlåningskälla

För att få en bild av hur volatil plattformsinlåningen var under analysperioden har FI tagit in uppgifter om hur volymen plattformsinlåning har varierat över tid. I analysen fokuserar vi på den del av plattformsinlåningen som inte har en avtalad löptid som är bestämd på förhand, eftersom det är denna del som riskerar att snabbt tas ut och orsaka likviditetsproblem för instituten.

I diagrammet nedan visas institutens volymförändringar månadsvis, för de månader då förändringarna var negativa. Uppgifterna visar att förändringarna varierar mycket både över tid och mellan instituten. Den största negativa månatliga volymförändringen i institutens obundna plattformsinlåning var i genomsnitt 24 procent. Men som diagrammet visar, har enstaka institut haft negativa volymförändringar på upp till cirka 50 procent. Dessa negativa volymförändringar tyder på att det har varit stora nettoutflöden, vilket kan innebära en likviditetsrisk för enskilda institut, speciellt om det har en stor andel inlåningsfinansiering och begränsad likviditetsbuffert.⁶

⁶ Förutom faktiska nettoutflöden skulle en tänkbar bidragande orsak till volymförändringarna också kunna vara att inlåningen har flyttats internt hos instituten från obundet till bundet sparkonto.

För att tydliggöra riskbilden kan de observerade månatliga utflödena ställas i relation till de utflödesvikter som instituten tillämpar på den här typen av inlåning vid beräkning av de regulatoriska likviditetskraven. Majoriteten av instituten klassificerar i dag inte den här inlåningen som inlåning från inlåningsförmedlare, enligt definitionen i tillsynsförordningen, utan som *övrig inlåning från allmänheten* enligt artikel 25 i LCR-förordningen. Det innebär att de flesta institut tillämpar en utflödesvikt på 10 procent vid beräkning av LCR-kravet. Även om utflödesvikten på 10 procent är högre än utflödesvikten för traditionell inlåning (5 procent), visar vår analys att de faktiska volymminskningarna för plattformsinlåning under enskilda månader i flera fall har varit betydligt större än 10 procent.

FI:s rättsliga ställningstagande

I kartläggningen har det framkommit att instituten tillämpar olika vikter respektive faktorer i sina beräkningar av LCR och NSFR. Tillämpningen vid beräkningen av likviditetskraven är därmed inte enhetlig, och flera institut tar i dag inte tillräcklig höjd för riskerna i denna typ av inlåning. För att vägleda instituten i hur de ska tillämpa reglerna vid beräkning av de regulatoriska likviditetskraven har FI i samband med publiceringen av denna rapport även publicerat ett rättsligt ställningstagande (2024:2), *Inlåning genom digitala inlåningsplattformar*. I ställningstagandet redogör FI för varför dessa företag ska betraktas som inlåningsförmedlare enligt tillsynsförordningen. Frågan om denna definition har

betydelse för vilken utflödesvikt och faktor instituten ska tillämpa vid beräkning av LCR och NSFR.

Genom det rättsliga ställningstagandet tydliggör FI att företag som tillhandahåller inlåning via digitala inlåningsplattformar ska betraktas som inlåningsförmedlare i tillsynsförordningens mening. Ställningstagandet skapar förutsättningar för en enhetlig tillämpning av reglerna om plattformsinlåning. Det innebär att instituten framöver kommer att behöva tillämpa striktare vikter för inlåning från inlåningsförmedlare vid beräkning av de regulatoriska likviditetskraven LCR respektive NSFR. Samtidigt visar vår analys att det förekommer utflöden som är flyktigare än de vikter som följer av definitionen av inlåningsförmedlare. Det är därför viktigt att kreditinstituten har en god uppföljning av sin inlåning och att de är medvetna om riskerna för större potentiella inlåningsutflöden. FI kommer att fortsätta analysera och beakta riskerna med plattformsinlåning framöver inom ramen för tillsynen.